

Çatışma ve Müzakere Süreçlerinde Kadınların Rolü

Sondos Sabra

Dünya Kadınlarına
(Gazzeli Sondos Sabra'dan
Dünya Kadınlarına Mektup)

Tanja Nijmeijer

Kolombiya'daki Barış
Görüşmelerine
Kadınların Katılımı

Ebru Günay

Kadınların Barış
Taleplerini Duymak

Beste Argat

Barışın Tarihini Kadınlar
Yazabilir

Oya Açıan

Bu Korku Size Yeter!

Şilan Geçgel

Gültan Kışanak:
Teklik Dayatmasına Karşı
Kadınlar Çoğul Olmayı
Öğretti / Söyleşi

İÇİNDEKİLER

- 1** **Dünya Kadınlarına (Gazzeli Sondos Sabra'dan Dünya Kadınlarına Mektup)**
Sondos Sabra
- 3** **Kolombiya'daki Barış Görüşmelerine Kadınların Katılımı**
Tanja Nijmeijer
- 6** **Kadınların Barış Taleplerini Duymak**
Ebru Günay
- 9** **Barışın Tarihini Kadınlar Yazabilir**
Beste Argat
- 12** **Bu Korku Size Yeter!**
Oya Açıan
- 16** **Gültan Kışanak: Teklik Dayatmasına Karşı Kadınlar Çoğul Olmayı Öğretti**
Şilan Geçgel -Söyleşi

Dünya Kadınlarına

Sondos Sabra-1 Aralık 2024

Dünyanın kadınlarından şunu istiyorum: Bizi bu sessizlikte yalnız bırakmayın. Seslerinizi yükseltin ve bize ulaşmalarını sağlayın. Bize terk edilmediğimizi, görünmez olmadığımızı hatırlatın. Biz buradayız, dinliyoruz. Lütfen bu sessizliğin bizi tamamen yutmasına izin vermeyin

Size Gazze'den yazıyorum, acımasız bir geçmişe zorlanılan; hayatın her alanının, etrafımızı saran şiddetle, kemiklerine kadar soyulup yok edildiği bir yerden... Amansız bir savaş şehrimin kalbini çaldı; bir zamanlar kahkaha ve ışıkla dolu olan Gazze artık eski halinin bir gölgesi. Yollarımız paramparça oldu, yakıtımız kalmadı ve gaz olmadan yemek pişirmenin veya ısınmanın bir yolu yok. Hava bile daralmış gibi hissettiriyor. Bütün hayaller yıkıldı ve günlük hayatın en küçük konforları bile kayboldu, yerini her adımda beni bir gölge gibi takip eden, üzerime yapışan korku aldı.

Ancak zorunda bırakıldığım bu varoluşa teslim olmayı reddediyorum. Uzun süren kuşatma çok şey çaldıysa da ruhumu çalamadı. Sahip olduğum sabrın her bir zerresiyle direniyorum. Eski fotoğraflara bakıyorum ve kendime şunu hatırlatıyorum, “Ben buyum— bir kelebek, bir zamanlar özgür ve hafif; keder beni aşağı çekemez.” Adımlarım şimdi ağır olabilir, hayal kırıklıkları omuzlarımda olabilir, ancak acımızın rutin hale gelmesine veya kaybettiğimiz sevdiklerimizin akşam haberlerindeki sayılara indirgenmesine izin vermeyeceğim. Bu yok oluşa tüm benliğimle direniyorum.

Kendime her gün şunu hatırlatıyorum: Ben sadece bir sayı değilim. Ben bir insanım, kalp atışı olan bir ruhum. İnsanlığımızı unutmamızı, bizi susturmayı istiyorlar. İsrail en başından beri “Su yok, yiyecek yok, elektrik yok” dedi. Bu Gazze'deki her ruha bir fısıltıydı: “İnsanlığınızı hatırlamanıza izin vermeyeceğiz.” Ancak başarısız oldular. Düşünüyorum,

yazıyorum, hatırlıyorum. Gazze'nin ne kadar canlı, hayat dolu olduğunu hatırlıyorum. Üniversite mezuniyetimde giydiğim pembe elbiseyi hatırlıyorum ve o neşenin hafızamı silmeyi reddediyorum.

Sosyal medyaya baktığımda, sanki dünya ilerlemiş ve bizi unutmuş gibi bir yabancı gibi hissediyorum. Bize ulaşan, doğrudan bizimle konuşan seslere özlem duyuyoruz; sadece bizimle ilgili hikayeler değil, acımızı gerçekten anlayan ve kabul eden sesler... Çocuklarını kaybeden anneyle konuşun ve ona sesinizin rahatlığını sunun. Vücudu hayal edilemez bir stresin baskısı altında ağrıyan genç kadını tanıyın. İşini ve evini kaybetmesine rağmen, yeniden inşa etmeyi umduğu bir geleceğin hayaline tutunan genç kadını kabul edin. Bu acının ötesinde hala sıcaklık, sevgi ve hayat olduğunu bize hatırlatın. Bizi sessizliğimize terk etmeyin.

Geceleri yattığımda, katlanmak zorunda kaldığım şeylerin düşüncesi beni rahatsız ediyor. Bu soykırım, kırılabilirliğini bilmediğim parçalarımı parçaladı. Üzüntü çok yoğun ve burada bu üzüntüyü tam olarak anlayabilecek veya hafifletmeye yardımcı olabilecek kimse yok. Nasıl ulaşabilirim? İçimde yanan bu ateşin ağırlığını taşımama yardım etmesi için birinden nasıl isteyebilirim? Tamamen yalnız hissediyorum, büyük ve küçük üzüntüler taşıyorum, her biri kalbimi şiddetle çekiştiriyor.

Dünyanın kadınlarından şunu istiyorum: Bizi bu sessizlikte yalnız bırakmayın. Seslerinizi yükseltin ve bize ulaşmalarını sağlayın. Bize terk edilmediğimizi, görünmez olmadığımızı hatırlatın. Biz buradayız, dinliyoruz. Lütfen bu sessizliğin bizi tamamen yutmasına izin vermeyin.

Bütün sevgilerimle

Sondos Sabra, 1999 yılında Gazze'de doğdu. İsrail'in 7 Ekim 2023'te Gazze'ye başlattığı savaştan bu yana Gazze Şeridi'nin kuzeyinde mahsur kalmış bir çevirmen ve yazardır. İngiliz Edebiyatı lisans derecesine sahiptir.

Kolombiya'daki Barış Görüşmelerine Kadınların Katılımı

Tanja Nijmeijer-1 Aralık 2024

Kolombiya'daki barış anlaşması durumunda, müzakere masasına kadınların dahil edilmesi ve anlaşmalara cinsiyet perspektifinin dahil edilmesi ihtiyacının farkındalığı ancak 2014'te gündemin üç noktasında anlaşmaya varıldıktan sonra geldi. 2012'de kırsal reformlarla ilgili tartışmalar başladığında, FARC delegasyonunun temsilcisi olarak, 10 temsilci arasından tek kadın bendim

Kadınları barış müzakerelerine dahil etmenin önemli olduğu sıklıkla söylenir çünkü tartışmaları yumuşatırdık, daha fazla sosyalleşirdik, daha iyi bir atmosfer yaratırdık vb. Başka bir deyişle, biz kadınlar diyalogda iyiyken, erkekler savaşmada iyidir. Erkekler cesur savaşçılardır; kadınlar şefkatli ev hanımlarıdır. Kadınlar iletişim kurar; erkekler güç kullanır. Tüm bu argümanları reddetmesem de -en azından bunları tartışmaya açık olduğumu söyleyeyim- barış müzakerelerine kadınları dahil etmek için çok daha güçlü bir argüman olduğuna inanıyorum: kadınlar, ataerkil düzen tarafından ezilmenin ne anlama geldiğini ve kadınlara karşı gerçekleşen tarihi ayrımcılığı ele almak için neyin gerektiğini daha iyi anlıyorlar.

Bir barış anlaşması, beş bin yıllık ataerkil düzeni telafi etmek için biraz da olsa adalet sağlamak için mükemmel bir fırsattır. Barış süreçlerinin yalnızca bir çatışmanın sonunu getirme fırsatı değil, aynı zamanda uygulanması için çok uzun süredir bekleyen derin dönüşümlerin başlangıcı olduğu giderek daha fazla kabul görüyor. Yalnızca Kolombiya'da (32 validenden sadece 6'sının kadın olduğu ve ülkede hiç kadın belediye başkanının olmadığı) değil, tüm dünyada cinsiyet eşitliği açısından ihtiyaç duyulan dönüşümler...

Kolombiya'daki barış anlaşması durumunda, müzakere masasına kadınların dahil edilmesi ve anlaşmalara cinsiyet perspektifinin dahil edilmesi ihtiyacının farkındalığı

ancak 2014'te gündemin üç noktasında anlaşmaya varıldıktan sonra geldi. 2012'de kırsal reformlarla ilgili tartışmalar başladığında, FARC delegasyonunun temsilcisi olarak, 10 temsilci arasından tek kadın bendim. Bu sadece %10'luk bir oran. FARC-EP'deki kadınlar ise silahlı kuvvetlerin en az %25'ini oluşturuyordu. Hükümeti temsil eden 1 kadın müzakereci vardı. Bu nedenle müzakere masası, Kolombiya toplumunda ve FARC'ta cinsiyet ayrımcılığının bir yansıması, bir aynasıydı, oysa cinsiyet eşitliğinin GERÇEK bir yansıması olmalıydı.

2014 yılında, (başlangıçta) FARC'tan iki kadın müzakereci ve hükümetten iki kadın müzakereci şeklinde oluşan cinsiyet alt komisyonu oluşturuldu. Amacımız, şu ana kadar yapılan Kırsal Reform, Siyasi Katılım ve Yasadışı Uyuşturucular anlaşmalarına bir cinsiyet perspektifi eklemektir. Dahil edilen hükümlerden sadece birkaçı: Kırsal Reform noktasında, bekar annelere arazi ve konut erişimi ve genel olarak kadınlara kırsal eğitime erişim, özellikle geleneksel olmayan alanlarda (teknik alanlar gibi) öncelik verildi. Siyasi Katılımda, Barış Anlaşması ile oluşturulan tüm organlarda erkeklerin ve kadınların "dengeli temsili" için garantiler dahil edildi. Cinsel şiddete ilişkin suçların affı için başvurulamayacağı, barış mahkemesine dahil edildi.

İkili cinsiyet alt komisyonunun yanı sıra, FARC-EP saflarında feminizm üzerine çalışmaya başladık: feminizm üzerine atölyeler, toplantılar, çalışma grupları düzenledik, Kolombiya ve Latin Amerika'dan feministleri davet ettik, böylece bize konuyu örneklendirdiler. Bir noktada, Kolombiya'daki kamplarımıza giderek halkımızla Havana'da yapılan anlaşmalar ve özellikle cinsiyet eşitliği konusu hakkında konuştuk. Konu kamplarımızda trend oldu; FARC içinde ve dışında cinsiyet eşitliği (ve özellikle cinsiyet eşitliğinin eksikliği) üzerine tartışmalar her gün yürütüldü. Ancak anlaşmaların imzalanmasından sonra da silahların imhası için kurulan geçici kamplarda feminizm ve cinsiyet üzerine atölyeler düzenlemeye devam ettik.

Havana'da, Kolombiya'daki kadın örgütlerinin temsilcileriyle üç toplantı düzenledik ve dünyanın dört bir yanından eski kadın savaşçılarla iki günlük bir toplantı yaptık; zorlukları, bağlamları ve kadınların yeniden entegrasyon sürecinde ihtiyaç duyduğu özel geçici önlemleri dinledik. Güney Afrika, Kuzey İrlanda, El Salvador, Nikaragua ve ayrıca Kolombiya'dan kadınlar, bu konuları ayrıntılı olarak ele almak, toplumun kadın savaşçıları erkek savaşçılardan nasıl hala farklı gördüğü hakkında konuşmak için bir araya geldi. Kadın savaşçılar, kırsal kesimdeki birçok genç Kolombiyalı kadın için bir örnek olsa da geleneksel olarak Katolik bir toplumda kadın savaşçılar bir nevi şeytanın kendisidir; en büyük günahı işlemektedir. Üremesi, on çocuk büyütmesi ve akşam yemeği pişirmesi gerekirken silah taşımaktadır. Bu, dünyanın diğer bölgelerinden gelen birçok savaşçıyla ortak bir noktamızdır. Barış anlaşmasının imzalanmasından sonra kadın savaşçıların anneler, ev hanımları ve "bakım veren" eşler olarak geleneksel rolleri üstlenmeleri için çok fazla baskının olduğu toplumlara yeniden entegre olmalarının zorlukları hakkında konuştuk.

Tüm bu çalışmalar, cinsiyet katılımına ilişkin yüzlerce hüküm içeren mükemmel bir barış anlaşmasının oluşturulmasına yardımcı oldu. Ancak bir barış anlaşması; bir kâğıt parçasıdır. Önemli olan uygulamadır ve bu anlamda sonuçlar en hafif tabirle oldukça hayal kırıcıydı; sadece kadın hakları açısından değil, genel anlamda da. Uygulama hakkında ayrıntılı bilgi şimdi veremem ancak 2016'da anlaşmanın imzalanmasından bu yana yaklaşık 500 eski savaşçının öldürüldüğünü söylemek yeterli olabilir.

Bu süreçten öğrenilecek birçok ders var, ancak belki de en önemli genel ders şudur: derin kurumsal ve yasal dönüşümler bile cinsiyet ayrımcılığından, maçołuktan ve cinsiyetçilikten tamamen arınmış bir topluma ulaşmak için yeterli değildir. Bu hastalıkların tarihsel köklerini toplumun tarihinde ve sınıf ayrımcılığında ve sömürsünde aramalıyız; bu nedenle, farklı şiddet türlerinin ortadan kaldırılması sadece anayasal, yasal veya kurumsal değişikliklerden daha fazlasını gerektirir. Tüm insanların sömürülmesinin ve toplumsal dışlanmasının temellerini ortadan kaldıran gerçek devrimci değişiklikler gerektirir.

Ancak toplumun ekonomik temelinde ve politik üst yapısında derin değişiklikler bile, yüzyıllardır kadınlara ve erkeklere farklı bir rol atayan kültürel, felsefi, psikolojik üst yapıda otomatik bir değişiklik garantilemeyecektir. Kadınların -ve belirli azınlıkların ve sosyal grupların- önyargılarını, klişelerini ve değersizleştirilmesini aşmak için, sınıf, ırk, cinsiyet, etnik köken gibi diğerlerinin de dahil olduğu ek bir yaklaşım gerekir. Yeni politik, etik ve ahlaki ilke ve değerlere sahip yeni erkekler ve kadınlar gerekir.

Tanja Nijmeijer, (3 Şubat 1978), Alexandra Nariño olarak da bilinir, Hollandalı eski bir FARC-EP gerilla savaşçısıdır.

Kolombiya hükümeti ile başarılı barış görüşmelerinde yer alan müzakere ekibinin bir parçasıydı.

Halen www.dmm.market kooperatifinde aktif olarak çalışmakta ve Bask Üniversitesi'nde doktora adaydır.

Kadınların Barış Taleplerini Duymak

Ebru Günay-1 Aralık 2024

Kadın mücadelesi, kesintisiz bir devrim olarak tanımlanabilir. Kadın hareketinin sürekli güçlenmesi ve ivme kazanması, toplumsal inşa süreçlerini etkileyen önemli bir deneyimdir. Kalıcı bir barış ve güçlü bir toplumsal yapı, toplumun tüm bileşenlerinin, özellikle de kadınların katılımıyla mümkün olur

Dünyayı derinden etkileyen üçüncü dünya savaşı gerçeği, barışın ne kadar hayati, onarıcı, sağaltıcı ve yapıcı olduğunu gözler önüne serdi. Milyonlarca insanın yaşamını yitirdiği, yerinden edildiği, yurtsuzlaştırıldığı günlerden geçiyoruz. Kuşkusuz savaş, en çok kadınları etkileyen ve kadın bedeni üzerinden sürdürülen bir olgu olmayı sürdürüyor. Erkek-devlet aklının tarihsel ortak yaklaşımı da bu gerçeği pekiştiriyor.

Tarih boyunca ulus devletlerin oluşum süreçlerinde direnen toplumsal yapılar sistem dışına itilmiş ve inşa süreçlerinin dışında tutularak yok sayılmıştır. Ulus devletlerin erkek karakterli yapısı, kadınların taleplerini görünmez kılmış; kadınların dışlanmasını ve yok sayılmasını doğal bir süreç haline getirmiştir. İlginçtir ki ulus devletlerin savaş gerekçesi yaptığı “vatan”, “ülke” ve “toprak” gibi kavramlar, kadınla özdeşleştirilmiş; milliyetçi ve ırkçı düşüncelerin temelleri bu kodlarla oluşturulmuştur. Tarih boyunca savaş alanlarında erkekler, birbirlerini itibarsızlaştırmak ve yıkmak için kadın bedeni üzerinden taciz ve tecavüz politikaları geliştirmiştir. Bugün de iktidarın Kürt kadınlarına yönelik özel harp politikaları, bu tarihsel perspektifin devamıdır.

Savaşın her türlü yıkıcılığını, saldırısını deneyimleyen kadınların barış süreçlerinde ne söyledikleri ve ne talep ettikleri son derece önemlidir. Erkek iktidar aklı kadını bu süreçlerin dışında tutmaya çalışsa da kadınların söyleyecek sözleri, barışı inşa edecek

güçleri olduğu tartışmasız bir gerçektir. Kalıcı ve onurlu bir barışın gelişmesi erkeklerin ve egemen güçlerin insafına bırakılmayacak kadar hayatidir.

Kadınların barış süreçlerine katılımlarındaki en büyük engellerden biri de gelişen savaşlar ve çatışmalı ortamlar ekseriyetle ulusal kurtuluş, kimlik ve etnik mücadeleler temelinde ele alınmasıdır. Bu durum genel çözüm yaklaşımlarının yeterli olabileceği algısını yaratmakta ve kadın katılımını engellemektedir. Ancak savaşın temelinde, cinsiyetler arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan güç ilişkilerinin yattığı açıktır. Dünyadaki en uzun soluklu savaş, cinsiyetler arası eşitsizlik savaşıdır. Bu eşitsizliği azaltmak, barışı ve toplumsal inşayı kalıcı kılmak için kritik bir adımdır.

Kadın mücadelesi, kesintisiz bir devrim olarak tanımlanabilir. Kadın hareketinin sürekli güçlenmesi ve ivme kazanması, toplumsal inşa süreçlerini etkileyen önemli bir deneyimdir. Kalıcı bir barış ve güçlü bir toplumsal yapı, toplumun tüm bileşenlerinin, özellikle de kadınların katılımıyla mümkün olur. Aksi halde bu süreçler, toplumda karşılık bulamayan, her an bozulmaya hazır anlaşmalar olarak kalır.

Bu konuda Burundi’li kadınların deneyimi önemli, tüm ısrarlara rağmen resmi görüşmelere dâhil edilmeyen kadınlar kendi görüşmelerini başlatarak bir taslak anlaşma yayınlarlar. Bu süre içinde resmi görüşmeler kesintiye uğrasa da kadınlar görüşmelerine devam ederler ve resmi görüşmeler tekrar başladığında kadınların görüşmeleri sonucu kabul edilen taslak anlaşmayı kabul ederek resmi görüşmeler devam eder.

Burundi’li kadınların barış süreçlerine katılımı en üst düzeydeki katılım örneğidir. Oysaki kadınların barış süreçlerine katılımını geniş bir yelpazede değerlendirmek gerekir. Barış süreci için yürütülen en küçük bir çalışmadaki katılımdan en üstte makro işlerdeki katılıma kadar esas alınmalıdır. Nitekim Güney Afrika’daki Hakikatle Yüzleşme Komisyonların da kadın temsiliyeti ile beraber komisyonlarca dinlenen tanıkların önemli bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Güney Afrika da kadınların sürece katılımı %50dir. Bu durum Güney Afrika barışını güçlü ve kalıcı kılan önemli bir unsurdur. Kadınların tanıklıkları toplumsal travmaların anlaşılmasını sağlamış ve barışın daha sağlam temellere oturmasına yardımcı olmuştur.

Kuşkusuz her barış süreci kendine özgü bir yöntemle ilerlemiştir. Her olayın geliştiği koşullar farklılık gösterse de birbirine aktardığı muazzam bir deneyim vardır. Bu deneyimden yola çıkarak kendi özgün yöntemlerimizi geliştirmek bizleri başarıya götürecektir.

Kürt sorununun demokratik çözümünde en büyük özellik ve güç elbette ki Kürt Kadın Hareketinin önemli bir politik özne olmasıdır. Kürt kadınlarının her alanda örgütlenmesi, eşbaşkanlık ve eşit temsiliyet gibi önemli kazanımlar elde etmesi toplumsal mücadele zeminindeki etkileri kadınların taleplerinin barış süreçlerine yansımada önemli bir role sahip olacaktır.

Türkiye bağlamında en somut deneyim, 2013 yılında başlayan çözüm sürecidir. O dönem İmralı heyeti deneyimi ile başlayan ve kamuoyunu heyecanlandıran kimi girişimler olmuştu. Öncelikle İmralı adasındaki Sn.Öcalan ile görüşmeye giden HDP İmralı Heyetin'de hep bir kadın vardı ama onun dışında kadın hareketi adına bir temsilcinin dahil olması kadınları sürece dahililiyeti açısından önemli ve olumlu bir adımdı.

İktidar cephesindeki gelişmelerde ise durum tam tersi bir haldeydi. Şöyle ki; sürecin başında oluşturulan Akil insanlar heyeti hükümet yetkililerince "Akil adamlar" olarak tanıtıldı. 60 kişilik Akil insanlar heyetinde sadece 12 kadının yer alması kadının barış sürecindeki katılımına yaklaşımın somut yansımasıydı. Yine TBMM bünyesinde milletvekillerinden sürece katkı amaçlı oluşturulan 11 kişilik çözüm komisyonunda sadece bir kadın milletvekili yer aldı. Bu durum, erkek aklının sürece hâkimiyetini ve kadın bakış açısının dışlanmasını somut bir şekilde göstermektedir.

Savaş politikalarının, yine milliyetçi ırkçı söylemlerin kışkırttığı erkeklik her gün kadınları katletmeye devam ediyor. Günlük yaşanan bu kadın cinayetleri artık bir kadın kırım düzeyinde dolayısıyla bu kadın kırım politikalarını sürecin içerisinde görmek ve çözüm politikaları üretmek toplumsal barışa önemli katkıları olacaktır.

Milliyetçi ırkçı savaş politikalarının kutuplaştırdığı toplumlarda bile cins mücadelesi tüm kadınların ortak sorunu olduğu için kadınlar farklı taraflarda yer alsalar da birbirlerini anlama, empati kurma ve en önemlisi ortak işler yapmada daha deneyimliler. Bu nedenle kadınlar arasında bir barışma kültürü ve en önemlisi barışma deneyimleri var. Bu deneyimlerden yararlanmak elbette kalıcı bir toplumsal barışta çok etkili olacaktır.

Barış süreçlerinde kadınların taleplerinin duyulması, çözüm dilinin cinsiyetçi ve eril söylemlerden arındırılması son derece önemlidir. Kadın cinayetlerinin artışı da savaş politikalarının bir sonucu olarak ele almak, bu bağlamda çözümler geliştirmek gerekmektedir.

Kadınların barışma kültürü ve deneyimlerinden faydalanmak, toplumsal barışın sağlanmasında etkili olacaktır. Eşit temsiliyetin sağlanması ve kadınların barış süreçlerine etkin katılımı, daha kalıcı ve güçlü bir toplumsal barışın temel taşlarını oluşturacaktır.

Barışın Tarihini Kadınlar Yazabilir

Beste Argat-1 Aralık 2024

Kadınların sesi, sadece barış arayışında değil, aynı zamanda savaşın tüm yıkıcı sonuçlarını ortadan kaldırmak için gereken irade ve gücü temsil ediyor

Meclisin açıldığı gün, MHP lideri Devlet Bahçeli'nin DEM Parti sıralarına giderek uzattığı el ve sonrasında yaptığı açıklamalar, birçok kişi için 'yeni bir barış süreci' mi başlıyor sorularını akıllara getirdi. Ancak bu gelişmenin hemen ardından kayyım atamalarıyla halkın iradesinin bir kez daha yok sayılmasından tutalım da 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde, kadınların ekstra şiddete maruz kalarak gözaltına alınmaları ve hatta aynı gecenin sabahında, şafak operasyonu ile 200'den fazla Kürt sanatçı, aydın, gazeteci, hak savunucusunun gözaltına alınmasına kadar, antidemokratik uygulamaların hız kesmeden sürdürülmesi, mevcut durumu sorgulamamıza neden oluyor. Bahçeli'nin çıkışları, yüzeyde bir barış arayışı gibi görünse de altında yatan derin çatışmalar ve iktidar oyunları, gerçek bir uzlaşmanın ne kadar uzağında olduğumuzu gösteriyor. Barış, yalnızca el uzatmakla veya sözel beyanlarla sağlanamaz. Derin bir anlayış ve ilkeli bir süreç gerektirir. Tam bu noktada aklıma, HDK'nin Lozan Konferansı'nda izlediğim, Kurt Jooss'un ünlü "Yeşil Masa" balesindeki o çarpıcı sahne geldi.

Bu eser, 1932'de savaşın yıkıcılığına ve insanlığın savaşla olan ilişkisine derin bir eleştiri getiriyor. Savaşın getirdiği acıları, çatışmaları ve kayıpları sahneye taşırken, insan doğasının karanlık yönlerini de sorguluyor. Sahne, bir grup egemenin yeşil uha kaplı bir masa etrafında pazarlık yapmasıyla başlıyor ve bu esnada karakterler, sahte bir nezaketle büyük jestler yaparken, maskelerle yüzlerini gizliyorlar. Hararetli bir tartışma sürerken ülkelerinin sınırlarını çiziyor, ulusların kaderini belirliyorlar. Sahnenin sonuna doğru ise, bu kayıtsız ve ikiyüzlü kişiler, eylemlerinin sonuçlarından bihaber, silahlarını çıkararak; bir kurşun atışıyla savaş ilanının sinyalini veriyorlar. Aslında Jooss'un bu ilk sahnedeki amacı; barışla ilgili tüm tartışmaların ne denli yüzeysel olduğunu vurgulamak... Zira bir masa etrafında yapılan pazarlıklarla, barışın sağlanamayacağı bugünden baktığımızda da oldukça aşıkâr.

Bu savaş karşıtı balenin sahnelenmesinden hemen sonraki yıllarda egemenler, yeşil uha kaplı masaları ve maskeleri olmaksızın, 2. Dünya Savaşı'nı başlattılar. Aslında tüm savaşlar bu döngüde değil midir? Egemenler önce kararlar alıp, emirler vererek binlerce çocuğun, kadının, halkın ölümünü izler, sonra üzerine bir masa kurup 'sahte' barış antlaşmaları yaparlar. Sahte diyorum çünkü tam anlamıyla bir "Dünya Barışı" hiçbir zaman gerçekleşmedi, bu gerçek, bugün de acı bir şekilde karşımızda duruyor. Sınıflı devlet tarihine baktığımızda, savaşsız bir dönem bulmak mümkün mü? 2. Dünya Savaşı'nın ardından örtülü savaşlar, paylaşım çatışmaları devam etti. 21. yüzyılda, erkek egemenliği tüm dünyanın gözleri önünde sivil halkı, kadınları, çocukları öldürmekten, toprakları işgal etmekten geri durmadı, durmuyor.

Peki ya o masada kadınlar neden hiç yok? Savaşın dehşetini tecavüzle, esirlikle, yerinden edilerek, açlıkla sınınanarak, öldürülerek, çocuklarının ölümüne tanık olarak yaşayan kadınlar değil mi? Yine tüm bu dehşetin ortasında savaş karşıtı mücadeleleri yürüten, barış için inisiyatif alan, gözaltına alınan, tutuklanan kadınlar, savaşın biteceğinin iddia edildiği süreçlerde yer alsalar, daha eşitlikçi, adil bir barış süreci kurmak mümkün olur

muydu? O zaman barış, savaşı bir daha asla düşündürmeyecek bir gelecek için, gerçek bir başlangıç olmaz mıydı?

Kadınların sesi, sadece barış arayışında değil, aynı zamanda savaşın tüm yıkıcı sonuçlarını ortadan kaldırmak için gereken irade ve gücü temsil ediyor. İktidarın ikircikli ve özü itibarıyla hiç de samimi olmayan çözüm, diyalog çağrılarına karşılık, onurlu bir barışın inşası için Türkiyeli feminist hareket ile Kürt kadın hareketinin savaş ve patriyarka karşıtı bir barış politikasını yeniden ve daha güçlü inşa etmesine, bugün her zamankinden daha çok ihtiyaç var. Kadınların bakış açıları, deneyimleri ve çözüm önerileri özne olduğunda, savaşın yarattığı travmaların iyileştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı daha güçlü bir anlayışla, kalıcı bir barışın sağlanması mümkün olabilir.

İşte tüm bu mümkünler dahilinde, egemenlerin sözde barış nidâlarına karşı, bir barış hegemonyası oluşturmak için daha cesur davranmalıyız. ‘Barışın adı var’ diyerek sokaklarda, sosyal medyada, etkinliklerde sesimizi yükseltebiliriz. Çünkü barışın adı varsa, o da ancak kadınların mücadelesi ve iradesiyle mümkün olabilir. Yoksullaştırılan, katledilen, her an şiddet uygulanan, savaştan kaçmak zorunda kalan göçmen kadınların, çocuklarını çatışmalarda yitiren annelerin hikayelerine kulak vermek; barış dilimizi güçlendirebilir. Erkek egemenliğinin yazdığı savaş tarihine karşı, kadınların dayanışma ve direnişle yazacağı barış hikayelerini çoğaltabiliriz. Bugün burada, her birimiz bulduğumuz yerde bu hikayelerin bir parçası olursak, barış; yeşil çuha serili masalardan çıkar ve toplumsallaşır. Nasıl ki erkek egemenliği bugüne değin savaşın tarihini yazdı ve yazmaya devam ediyor, o zaman biz kadınlar da eşit, onurlu bir barışın tarihini yazabiliriz.

Direnişe ve zafere olanca inancım, yine son bir slogan: JIN JIYAN AZADÎ

Bu Korku Size Yeter!

Oya Aan-1 Aralık 2024

Giderek vahşileşen kadın cinayetleri, çocuk istismarları, şiddet ve tecavüz salgını, cezasızlığın hükmünü yürütmesi, her gün bir kadının elimizden kayıp gitmesi, daha da kötüsü bunun olağanlaşıp kanıksanması...

Ülke abluka altında.

OHAL zinciri, kayyım kuşatması, soruşturma terörü, gazeteciler için düzenlenen ve dehşet sosu katılan ev ve büro baskınları...

Giderek vahşileşen kadın cinayetleri, çocuk istismarları, şiddet ve tecavüz salgını, cezasızlığın hükmünü yürütmesi, her gün bir kadının elimizden kayıp gitmesi, daha da kötüsü bunun olağanlaşıp kanıksanması...

Yormaya, yıldırmaya, bıktırmaya, hafızaları teslim alıp umudu karartmaya odaklı örülen gündelik yaşam!

Bu süre avı 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde de katmerli olarak devreye sokuldu. 25 Kasım bütün bunlara duyulan öfkeyle adımlandı. Yasak ve engelleme tanımayan kadın hareketi, “yasakladık” denilen “Jin, Jiyan, Azadî” sloganlarıyla yürüdü. ‘Yürümeye çalıştı’ demek daha doğru olur. Çünkü Taksim, İstiklal Caddesi, bütün ara sokaklarıyla birlikte polis bariyerleriyle kapatıldı. Vapur seferleri iptal edildi. Fakat kadınlar her zaman olduğu gibi yine bir yolunu bulup bir araya gelmeyi başardılar. Kadınlar ve LGBTİ+ler kadın cinayetlerine, yoksulluğa, kadın düşmanı politikalara, kayyım ve savaşa karşı sloganlarıyla hem öfkelerini hem teslim alınamayacaklarını haykırdılar.

Çünkü:

Her 1,5 dakikada bir bir kadın şiddete uğruyor,

2024'ün ilk 10 ayında 357 kadın katledildi,

Katledilen kadınların yüzde 65'i kendi evlerinde öldürüldü,

Yine aynı kesitte 184 "şüpheli kadın ölümü yaşandı...

Son 7 yıldaki kadın ölümlerinin yüzde 25'i "şüpheli ölüm" kapsamında ve biliyoruz ki şüpheli ölüm kategorisine girenlerin çoğunluğu kadın cinayetleridir, öyle çok örnek var ki... tek tek saymak bile insana yeniden o acıları ve yitip giden hayatları hatırlatıyor, yeniden yeniden aynı vahşet filmlerinde başa sarmaya koşulluyor. Bir türlü çıkılmıyor bu döngüden, bu döngü sistemin varoluşunda içerili. "Aile"yi merkeze alıp kadın düşmanlığını kışkırtan sistem işte böyle işliyor.

Elektronik kelepçe takılmış, hatta hakkında zorlama hapsi kararı verilmiş erkekler dahi gözlerini kırpmadan öldürüyor kadınları; çünkü hiç kimseden korkuları yok, hapsedilseler bile bir süre sonra nasılsa çıkacaklarını bilmenin güveni bu!

***

Kimi kadınlar ise ölmek için öldürüyorlar. Hayatları böylesine sistematik bir şiddetle örülmüşken, bu kadar büyük, sürekli ve can alıcı bir tehdit gündelik hale gelmişken öz savunmaya başvurarak öldürüyorlar. 8 yıl sistematik bir işkencenin nesnesi haline getirilen Sevtap Avcı da bunu yaptı. Kocasını onu öldürecekken o erken davrandı. Yoğun ve sürekli olarak erkek şiddetine maruz kalan kadınların gösterdiği bu direniş ve öz savunma uygulayan kadınlar ağır cezalarla yargılanıyor. "Keşke şikayette bulunsaymış" diyenlere Sevtap'ın avukatı şöyle yanıt veriyor: "Eğer kadınlar şikayetçi olduklarında sonuç alıyorsa olsaydı, cebinde 30 tane uzaklaştırma kararıyla öldürülen kadınlar olmasaydı şikayetçi olabilirdi. Serap kadar cezaevinde kalmayan şiddet failleri var!"

Aile içi şiddet ve tecavüze bırakın çözüm bulmayı -bütün bu döngüyü kurgulayıp işletenler onlar- tam aksine yol verip şiddet uygulayan erkeklerle mağdurları barıştırmaya odaklı bir sistem bu. Kadınları sürekli suçlu çıkararak kendilerine olan güvenlerini törpülüyor, doğru bildiklerinden kuşku duymaları için ellerinden geleni artlarına koymuyorlar. Ama boşuna...

***

Özgürlük zamanlarına yürüyen kadınlar, sadece kadına dönük şiddete karşı 25 Kasım'larda, sloganlarla ifade etmiyorlar kendilerini. Hayat karşısındaki duruşlarıyla da koparıp almaya kurulu artık onların yaşam pratikleri. Herkesten önce onlar atılıyor barikatlara, yağmur çamur demeden, suya ve gaza aldirmeden onlar bekliyor meydanları.

Esenyurt, Mardin, Batman ve Halfeti belediyelerinin kayyım darbesiyle gasbedilmesinin ardından Dersim ve Ovacık belediyeleri de 22 Kasım'da aynı kayyım darbesiyle karşılaştı.

Faşist iktidarın gerekçeleri de kurdukları oyunun taktik “hamleleri” de üç aşağı beş yukarı aynı. Kadın eş başkanlar şahsında kadınları hayatın dışına sürmenin nafile girişimleri bunlar. Kayyımlarla halkın iradesinin gasp edilmesi kadar, koltuğa oturur oturmaz önce kadın kurumlarının kapatılması, kadın özgürlüğünün ve sözünün engellenmesi, kadın aklıyla ve kadın eliyle yaratılan projelerin boşa çıkarılması, kadınların özne olarak öne çıkmasının her alanda engellenmesinin özel araçlarından biri de budur.

Öyle ya, kreşler, dayanışma merkezleri, sığınaklar, kadın pazarları, kooperatifler, yaşlı ve çocuk bakımını kadınların işi olmaktan çıkararak kamusal hizmetler ve kent mekanının kadınların hayatını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi yerel yönetimlerin işlerinden.

Kayyım ise kadınların yaşam alanının daraltılması, nefes almalarının zorlaştırılması demektir. Belediyenin halkın ve kadınların mekanı olmaktan çıkarıp sermaye ve onun uşaklarının rant kapısı haline getirilmesidir. Bu durumda ne kreş kalıyor geriye ne kadın dayanışma merkezleri ne kadın pazarı ne kooperatif ne ortak mutfak ve çamaşırhane gibi kadınların yükünü bir nebze olsun hafifleten mekanlar... Kayyımlar kadına yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş kurumları işlemez hale getiriyor. Biliyoruz ki, gelir gelmez yaptıkları ilk iş kadın birimlerini kapatmak, kadınları evlere hapsetmenin yolunu düzlemek oluyor.

***

Kadınların yaşam alanını daraltma, onu iyiden iyiye eve hapsetme deyince insanın aklına ister istemez kreşler geliyor önce. Kadın düşmanlığı ve kadını dört duvar arasına sıkıştırma çabası rejim açısından o kadar önemlidir ki, henüz kayyım atayamadıkları belediyeler için de kreş “belası”ndan kurtulabilecekleri toptan bir formül bulmakta gecikmediler! Üstelik bunu kadınlarla dalga geçer gibi 25 Kasım’da açıkladılar. Gerekçesi de evlere şenlik: “Kimi belediyelerin kreşlerinde kreş adı altında yasadışı olarak sadece okul öncesi eğitim verilmekle kalınmıyor, aynı zamanda çocuklara LGBT propagandası yapılmakta ve eşcinselliği özendirici etkinlikler düzenlenmektedir.” İnsan bu gerekçenin neresinden tutup ne söyleyeceğini şaşırıyor. Tarikatların kucağına itilen, anaokullarında bile askeri düzende yürütülen, ilkokullarda cenaze namazı kıldırılan çocuklarımızı unutmadık. Üstelik rejim dindar ve kindar nesil yetiştirme hayalinin peşinde koşmayı hala sürdürüyor!

Kadın hareketinin başlıca mücadele konularından olan kreş hakkı doğrultusunda ’70’li yıllarda kadın işçilerin sendikal mücadelelere kitlesel katılımıyla büyük fabrikalarda kimi kazanımlar elde edilmişti. Aslına bakılırsa kreş talebi sanayileşme döneminden bu yana kadınların ezeli talebi olmayı sürdürüyor. Öyle görünüyor ki, kadınlar diğer tüm hakları kazanma süreçlerinde olduğu gibi bu konuda da inişli çıkışlı epey bir yol yürüyecekler.

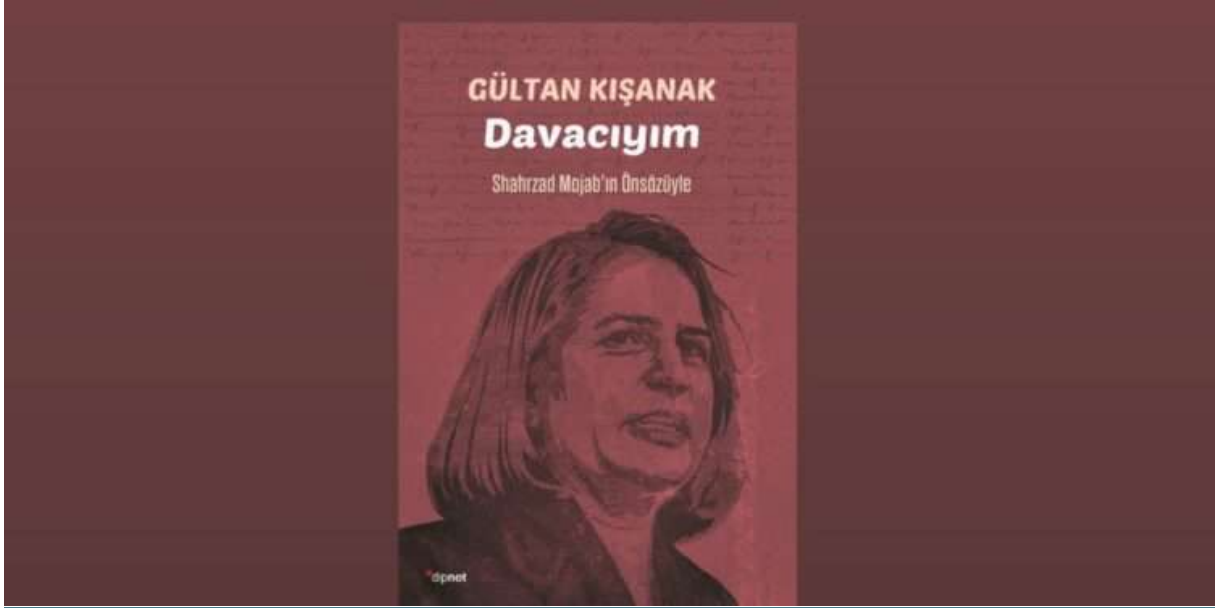
Ucuz emek gücü olarak gördükleri kadınların emeğini dizginsizce sömürürken kadını “ahmaklık alanı”ndan çıkarmamaya, günlük hayatın dışına çekmeye çalışmanın belli araçları yaratılmış durumda. Buna rağmen sesini yükselten, başını kaldıran kadınlar için yeni tuzaklar yeni cendereler yaratma arayışındalar.

Kadın mücadelesinin sıçramalarla yol alan dinamik yürüyüşü, önümüzdeki dönemde daha genişlemiş örgütlü mevzilerin, daha bilinçlenmiş kadın öncülerin ve sistem krizinin yarattığı uzlaşmaz çelişkileri döven atılımların konusu olacaktır. Çünkü ne kadınları hayatlarına kasteden şiddetle teslim alabilirler ne de asla vazgeçemedikleri özgürlük hayallerine kayyım atayabilirler!

Gültan Kışanak: Teklik Dayatmasına Karşı Kadınlar Çoğul Olmayı Öğretti

Şilan Geçgel-1 Aralık 2024

İlk kitabı Kürt Siyasetinin Mor Rengi'ni, 2018 yılında, hapisanede yazan Gültan Kışanak, ikinci kitabıyla okura merhaba dedi. Geçtiğimiz aylarda, Dipnot Yayınları tarafından basılan Davacıyım, Kışanak'ın hapisane sürecinde mahkemelerde yaptığı savunmalardan oluşuyor

İlk kitabıyla Kürt Kadın Hareketi tarihine önemli bir katkı yapan Kışanak'la; ikinci kitabı *Davacıyım*'ı; içinden geçtiğimiz günleri ve kız kardeşliği konuştuk.

İlk olarak kitabınızın yazılış sürecini sormak isterim. *Davacıyım*'ı yazma fikri nasıl gelişti, yazı süreci nasıl inşa edildi?

Kitap, Kobane kumpas davasında yaptığım savunmalardan oluşuyor. Duruşmalarda, doğaçlama yöntemiyle, sözlü olarak savunma yapmıştım. Bu savunmalar üzerinde çalışarak kitabı yayına hazırladım. Büyük ölçüde duruşma tutanaklarındaki halini korumaya, konuşma dilinin kaybolmamasına çalıştım.

Daha savunmalarımı yaparken, kitap da oluşmaya başlamıştı aslında. Kürt sorununun demokratik barışçıl çözümü konusunda yürüttüğümüz siyasi faaliyetleri, kadın özgürlük mücadelemizi ve demokratik siyaseti suç gibi göstermeye çalışan bir kumpasla karşı karşıya kalmıştık.

BİZLER SANIK DEĞİL DAVACIYIZ

Hepimiz, bu davanın tarihi bir dava olduğ, savunmalarımızın da tarihe mal edilmesi gerektiği konusunda hem fikirdik. Tüm arkadaşlarımız son derece önemli savunmalar yaptı. Ben de savunmamı "bizler sanık değil davacıyız" ana fikri üzerine oturttum. Çünkü

aslında Kürt sorununu çözümsüz bırakanlar; savaş politikalarında ısrar edenler, kadın özgürlük mücadelesini engellemek isteyenler, demokratik siyaseti kumpaslarla etkisiz kılmaya çalışanlar suçluydu. Duruşmalarda söylediklerim de özünde savunma niteliğinde değil, asıl suçlulara işaret eden ve çözüm yolu gösteren siyasal görüşlerimdi. Bu manada *Davacıyım* kitabı, tarihin tanıklarına emanet edilmiş bir adalet arayışıdır.

Davacıyım, Barışı Savunmak ve Hakikati Savunmak başlıkları altında iki ana gövde üzerinde yükseliyor. Siz kitabınızda detaylıca yer vermişsiniz ancak sormak isterim: Bu tasnifi nasıl planladınız?

Bu tasnif savunmalarımın seyri içerisinde oluştu. İddianameye karşı, 2022 yılı Aralık ayında yaptığım ilk savunma daha çok asılsız ithamlara, kumpaslara karşı hakikati tarihe not etmek şeklinde geçti. Bu savunmamı “Hakikati Savunmak” ana başlığı altında topladım. Bu bölümünde yakın dönem siyasal tarihimize ilişkin tanıklığım, yorum ve değerlendirmelerim yer alıyor. Ağırlıklı olarak çözüm sürecini, Rojava ve Türkiye bağlamında gelişen olayları, 2016’daki siyasi darbeyi ve siyasi rehine olarak tutuklanma sürecimizi, kayyum garabetini ve demokrasi sorunlarını anlattım. Kürtlerin, kadınların, demokrasiye inanan herkesin ayrımcılığa karşı özgürlük ve eşitlik mücadelesi yürütmelerinin en meşru hakları olduğunu vurguladığım bir savunma oldu.

BİZ KADINLAR İÇİN BARIŞ MÜCADELESİ AYNI ZAMANDA KADINA KARŞI ŞİDDETİ ÖNLEME MÜCADELESİDİR

Mütalaaya karşı Ocak 2024’te yaptığım ana savunmada ise daha çok barışa ve çözüme dair görüşlerimi dile getirdim. Bu savunmamı da kitapta, “Barışı Savunmak” ana başlığı altında topladım. Farklı ülkelerde kadınların şiddete, savaşa ve militarizme karşı yürüttüğü mücadelelerden de örnekler vererek; biz kadınlar açısından barış mücadelesinin aynı zamanda kadına karşı şiddeti önleme mücadelesi olduğunu belirterek, bu ilkesel tutumdan asla vazgeçmeyeceğimizi anlatmaya çalıştım.

IŞİD’in durdurulması, kadınlara karşı suç işleminin önlenmesi bir insanlık göreviydi. Türkiye, IŞİD’e karşı mücadelede Kürtlerle yan yana dursaydı, bu gün çok başka şeyler konuşuyor olacaktık. Savunmalarım da bu konuyu da ayrıntılarıyla anlatmaya çalıştım. Gelinek noktada hala Kürt sorununun demokratik yöntemlerle barışçıl çözümünün mümkün olduğunu vurgulayarak, bu konuda ilk elden yapılabilecekler dikkat çekti.

Toplamında tarihe ve halklarımıza karşı duyduğum sorumluluğun bir gereği olarak hem kumpası ve yalanları teşhir ederek hakikatleri anlatmaya, hem de yaşadığımız sorunları çözenin mümkün olduğuna dikkat çeken bir savunma stratejisi izlemiştik. Kitaptaki tasnif de bu akışı takip etti.

Savunmalarınızda hapisanede kaldığınız süreçte birçok yakınınızı kaybettiğinizi kayda düşmüşsünüz. Sizin de kayda düşmüş olduğunuz gibi; birçok siyasi tutsak bugün hala yakınlarına son görevlerini yerine getirmekte zorluklar yaşıyor. Böylesi acı kayıplar hapisane koşullarındaki bir insanı nasıl etkiler?

Özgürlüğünden yoksun bırakmanın telafi edilemez sonuçlar doğurduğu bir gerçek ancak size emek verenlerin, yakınlarınızın, sevdiklerinizin son zamanlarında yanında olamamak inanılmaz bir sızı bırakıyor insanın yüreğinde. Ve bu sızı asla dinmiyor. Tekrarı olmayan, benzeri olmayan, yerine hiçbir şeyi ikame edemeyeceğiniz bir durum, hani derler ya hakiki son... Ve siz, o son anları sevdiklerinizle birlikte yaşamıyorsunuz. Son görevlerinizi yapamıyorsunuz. Acınızı yakınlarınızla birlikte yaşayıp, yasınızı birlikte tutamıyorsunuz. Yaşadığınız sürece devam edecek bir yası, yüreğinizde bir sızı olarak taşıyorsunuz.

Savunmalarınız boyunca hapisane koşullarından pek bahsetmemiş olduğunuzu düşündüm. Hapisane koşullarını ya da yaşadığınız zorlukları değil; “Neden buradayız?”ı anlatıyorsunuz. Aman dilemeyen bu tutumun bir tesadüf olmadığını düşünüyorum. Öncelikle kadın bir siyasetçi olarak; “Neden?” diye sormak niçin önemli?

Soru sormayan, sorgulamayan, biat eden bir toplum yaratmak istiyorlar. “Neden” sorusu, direnmenin bir yoluydu benim için. Özellikle biz kadınlara “itaat et, rahat et” diyen bir zihniyetin karşısında, yapılanları sorgulamak, hakikati ortaya sermek, daha da ötesi “nasıl olması gerektiğini” anlatmak özgürlük arayışıdır. Özgürlük, iradeden bağımsız ele

alınmaz. Hapishane duvarları fiziki engel yaratabilir ama asıl özgürlük sorunumuz, irademize karşı yapılan müdahaledir. Siyasi irademizin kabul edilmemesi, siyasi görüşlerimizin ve faaliyetlerimizin suç gibi gösterilmesi en büyük özgürlük sorunudur. Bu nedenle hapishane koşulları pek gündemimde olmadı. Demir kapılara, beton duvarlara rağmen; büyük özgürlük arayışının yolcusu olmaya gayret ettim.

Davacıyım, sizin 2016 sonbaharında başlayıp, 2024 ilkbaharında sonlanan siyasi tutsaklık döneminizi işliyor. Neredeyse sekiz yılı bulan bu süreci kayda düşmenin bir hafıza oluşturma kıymeti var kuşkusuz. Tarihi egemenlerin yazdığı bir düzende, ezilenlerin kendi tarihini anlatabilmesi hakkında neler söylemek istersiniz?

Tüm ezilenler açısından ama daha çok da kadınlar açısından egemenlerin yazdığı resmi tarih adeta avcıların tarihine benziyor. Tek taraflı ve bolca tahrif edilmiş...

KADIN ADETA TARİHTEN SİLİNMIŞTİR

Kadın özgürlük mücadelesi açısından, tarihteki kadın direnişini gün yüzüne çıkartmak, toplumsal değişim ve dönüşüm süreçlerinde kadınların rolünü görünür kılmak politik bir görevdir. Kadın adeta tarihten silinmiştir. Biz anlatmazsak, biz tarihe not düşmezsek öteki olma halini aşmamız mümkün olmayacak. Çünkü tarih sadece geçmişi anlatmaz aynı zamanda geleceği kurabilmek için önemli bir zemindir. Ezilenler yaşarken, direnirken tarih yazıyorlar aslında. Bunu kalıcı kılmanın, gelecek nesillere devretmenin imkanlarını da yaratmak gerekiyor. Kobanê kumpas davası gibi tarihi bir davada yaşanan siyasal direnişi tarihe mal etmek gerekiyor. Her bir arkadaşın tutumu, duruşu, savunmaları çok kıymetli. Tamamının yayınlanması gerekir. *Davacıyım* kitabı da bunun bir parçası olsun istedim.

“Biz milliyetçilik, ırkçılık girdabında boğulmayacağız, o erkeklerin ideolojisidir, biz o kulvara girmeyeceğiz, biz kız kardeşlik hukukumuzu koruyacağız diye mücadele ettik” diyorsunuz. Yerel seçimlerin akabinde bölgedeki kadın başkanları ziyarete giden, sonrasında kayyumlara karşı itirazı yükselten güçlü bir feminist birikim var Türkiye’de. Bir bütün olarak Türkiye kadın hareketinin bugününü nasıl görüyorsunuz?

Uzun bir zamandan beri Türkiye kadın hareketi, en dinamik toplumsal muhalefet gücü durumunda. Kürt kadın hareketiyle, batıdaki kadın hareketlerinin, feminist hareketin ortak mücadele deneyimi oldukça güçlü.

TEKLİK DAYATMASINA KARŞI KADINLAR ÇOĞUL OLMAYI ÖĞRETTİ

Sokakta, meydanlarda birlikte olmak, politik tartışmaları birlikte yürütmek, ortak kampanyalar örgütlemek, kadın hareketine çoğul olmayı öğretti. Teklik dayatması tüm toplumsal alanları zehirlerken, kadınlar çoğul ve ortak olma kültürünü geliştirdi. Erkek egemen faşizan saldırılar zaman zaman kadın mücadelesini de zorladı ancak ortak mücadele kadınları bu saldırılara karşı güçlendiren önemli bir zemin oldu. Dayanışma ile başlayan ilişkiler, ortak mücadele deneyimine dönüştü ve giderek de gelişiyor. Bu nedenle ‘yeni bir süreç var mı yok mu’ tartışmalarının yapıldığı şu günlerde; kadınların öncülüğünde

güçlü bir toplumsal çözüm iradesi açığa çıkarabiliriz diye düşünüyorum. Hem bölgesel gelişmeler hem de içerideki siyasal tablo; Kürt meselesinde çözümün egemenlere bırakılmayacak kadar hayati bir mesele haline geldiğini gösteriyor.

Neredeyse her konuşmanızda kadınlara ayrıca hitap ediyorsunuz. Kadınları özneleştirmek ve kadın mücadelesine yer açmak için özel bir emek verdiğinizi ise biliyoruz. O nedenle ben de son sorumuzu kadınlara ve barışa ayırmak istedim. Kitabınızda yer verdiğiniz; Kürt kültüründe köklü bir yeri olan, “beyaz tülbenti yere atma” geleneğini aktarabilir misiniz?

Kürtlerde en amansız çatışma anlarında, kadın beyaz tülbendini yere atarak, tarafları toplumsal ahlaka davet eder. Bu gelenek, kadının barış ve çözüm iradesini gösterir. Bu geleneğin arkasında güçlü bir toplumsal kabul vardır. Binlerce yıllık tecrübelerle oluşmuş bir kabuldür bu durum. Günümüzde de kadın barış hareketleri, bu toplumsal rızayı farklı yol ve yöntemlerle yaratmaya çalışıyor. Barış anaları beyaz tülbentleriyle, kamusal alanda barış iradesini görünür kılarak, bu çabayı sürdürüyor. “Beyaz tülbentlerimizle beyaz bir sayfa açabilir; yeni, demokratik, barışçıl bir yaşam inşa edebiliriz” diyorlar.

KÜNYE: Davacıym, Gültan Kışanak, Dipnot Yayınları 2024, 300 sayfa.